

Зосімова Олена (Одеса) – студентка факультету іноземної філології Університету Ушинського;

Петінова Оксана Борисівна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського.

ВІДНОШЕННЯ МОЛОДІ ДО ПРОБЛЕМИ ЕМІГРАЦІЇ (на матеріалах соціологічного дослідження)

Сьогодні еміграція розглядається не тільки як механічне пересування людей, а як складний суспільний процес, що торкається усіх сфер соціального життя. У межах сучасного напрямку зовнішньої політики України, її політичного та економічного становища актуальність цього явища є безперечним. Надмірний виїзд українців за кордон стає національною проблемою і значно впливає на внутрішні процеси у державі.

У явищі еміграції з України, безперечним лідером є трудова еміграція. Як зазначають експерти, її причинами стали не стільки політична нестабільність та військовий конфлікт на Сході, скільки економічно-соціальна ситуація. Трудова еміграція є також головним чинником втрати значного інтелектуального потенціалу, що має назву «відтік мізків». «Відтік мізків» – це процес еміграції фахівців, вчених і кваліфікованих робітників різних спеціальностей. За словами соціологів, така тенденція спричинена тим, що висококваліфіковані та освічені спеціалісти не задоволені низьким соціальним статусом, матеріальним становищем, недостатніми матеріальними базами та неможливістю реалізувати творчі здібності.

Виходячи з нагальності даного питання, в Україні було проведено ряд досліджень з питання еміграції та еміграційних настроїв. Аналізуючи отримані результати, дослідники та соціологи дійшли висновку, що найближчим часом ситуація не зміниться. Більш того, за даними з дослідження Представництва Міжнародної організації з міграції (МОМ), кількість регулярної міграції збільшується, починаючи з 2015 року, фактично на 30% у рік.

У подальшій перспективі Україні загрожує втрата найбільш конкурентоздатної частини трудових ресурсів, зниження економічного розвитку, уповільнення темпів розвитку науково-технічного прогресу у зв'язку з чисельною інтелектуальною еміграцією українських вчених за кордон.

Експерти зауважують також на важливих позитивних сторонах еміграції. До них належать підвищення рівня кваліфікації спеціалістів, освоєння нових технологій, надходження в Україну додаткової іноземної валюти за рахунок грошових переказів трудових емігрантів, інвестування коштів в економіку через створення спільних підприємств з іноземними засновниками.

Зупинити еміграцію виявляється неможливим, тож необхідно змінити орієнтири державної політики.

Нами було проведено соціологічне дослідження, метою якого було: з'ясувати відношення населення до еміграції з України за кордон та оцінити міграційну готовність населення. Об'єктом дослідження виступали жителі України, міста Одеси (випадково обрані респонденти не залежно від статі віком від 18 до 35 років, різних фахових направленостей). Предмет – ставлення респондентів до проблеми еміграції з України.

Встановлено, що усі респонденти зацікавлені у майбутньому, проявляють інтерес до еміграційних зрушень в Україні і адекватно оцінюють їх вплив на країну. Більшість опитаних, а саме 88% оцінюють явище еміграції як таке, що погіршує економічне становище України. Всі респонденти обізнані щодо працевлаштування за кордоном, а також мають власне уявлення стосовно нелегальної міграції. При цьому більшість респондентів вважають еміграцію перспективною: 32% респондентів

розцінюють її як спосіб покращення матеріального становища, 14% оцінюють еміграцію як можливість кар'єрного зростання, а 24% - як шанс отримати європейську освіту. 73% респондентів орієнтовані на тимчасове перебування за кордоном для отримання гідної роботи та самореалізації. При цьому опитувані адекватно оцінюють ризики нелегальної еміграції. 62% вважають, що за кордоном необхідні працівники на низько-кваліфіковані роботи і розцінюють її для себе з як небажану, порівнюючи з перспективами на Батьківщині і збереженням рівня самоповаги.

Для поглибленого вивчення ставлення респондентів до еміграції, в анкеті було розміщено запитання: «Чому, на Вашу думку, громадяни виїжджають з України?» 40% пов'язують це з низьким рівнем оплати праці, 28% - з ситуацією на Сході, 18% не мають змоги реалізувати свої професійні здібності, а 14% зважають на соціальну незахищеність населення. Опитуваним також було запропоновано оцінити свої шанси на еміграцію та успішне працевлаштування / навчання шляхом визначення рівня володіння іноземною мовою. 42% респондентів володіють іноземною мовою на достатньому рівні, 30% має знання для спілкування на побутовому рівні, інша частина опитаних знають англійську не дуже добре.

Щоб мати можливість оцінити «міграційні наміри» населення, було запропоновано питання стосовно планів на майбутнє, в якому відповіді варіювались від «планую жити і працювати в Україні» до «поїду працювати за кордон на будь-яких умовах, навіть нелегально». Результати розподілені наступним чином: більшість респондентів – 38% прагнуть залишитися в Україні за наявності успішного працевлаштування та матеріального забезпечення. Менша кількість – 28% розглядають можливість еміграції за наявності вигідних умов, 21% респондентів планують жити і працювати в Україні і жоден не має намірів покинути Україну за будь-яких умов. Отримані результати показують, що, патріотична та громадянська спрямованість на усвідомлення значущості власної ролі у розбудові країни притаманна більшості опитаних. Проте, ці дані не є надто позитивними, враховуючи, нестабільність в економіці та політиці, недосконалість влади, недостатню кількість робочих місць та матеріального забезпечення, що загалом є причиною невпевненості респондентів у власному майбутньому.

На основі дослідження ми дізналися, що більшість респондентів мають серйозне ставлення до проблеми еміграції з України.

Опитані розуміють негативне значення еміграції для країни в цілому, проте вважають його позитивним для себе, як особистості.

Через те, що населення не має достатнього матеріального забезпечення, можливості самореалізації, більшість замислюється щодо трудової еміграції. Навчання за кордом та отримання європейської освіти вважається респондентами як символ успішності та міцного соціального статусу.

На основі дослідження, можемо підвести підсумки:

1) Респонденти мають достатній рівень знань стосовно еміграції та можливих проблем пов'язаних з нею.

2) Опитані громадяни не проти виїхати за кордон для працевлаштування на тимчасовий період і адекватно оцінюють свої можливості отримання роботи за кордоном.

3) Найголовнішою мотивацією для еміграції є можливість реалізувати себе шляхом успішного працевлаштування за спеціальністю і майбутнього кар'єрного зростання.

4) Респонденти адекватно оцінюють ризики нелегальної еміграції, а також розцінюють для себе некваліфіковану роботу за кордоном як небажану, порівнюючи це з перспективами на Батьківщині і збереженням рівня особистісної самоповаги.

5) Більшість громадян, що брали участь в опитуванні переймаються долею України, внутрішніми процесами у всіх сферах, і відчувають відповідальність як громадянина, проте через нестабільну ситуацію не можуть високо оцінити впевненість у майбутньому країни.